

UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Opinie uczniów o zajęciach z przedmiotu Wychowanie do życia w rodzinie Wyniki badań

---

dr Szymon Czarnik
Instytut Socjologii UJ

Senat RP
Komisja Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej
Warszawa, 24 września 2019

1. Badania reprezentatywne a niereprezentatywne
2. Opinie o przedmiocie: ocena zajęć i nauczycieli
3. Tematy brakujące
4. Źródła wiedzy nt. seksualności
5. Przekonania dot. życia seksualnego
6. Związek źródeł wiedzy z przekonaniami
7. Rekapitulacja: potrzeba rzetelnych badań!

Badania **nie**reprezentatywne

Badania reprezentatywne

Dążą do stworzenia adekwatnego obrazu całości badanego zjawiska.

Starają się uwzględnić pełne zróżnicowanie badanej populacji, z zachowaniem odpowiednich proporcji.

Na ile to możliwe, bazują na próbie losowej dobranej z populacji tak, by próba stanowiła miniaturę populacji.

Niedoskonałości próby korygowane są odpowiednim ważeniem danych.

Badania niereprezentatywne

Dążą do stworzenia obrazu konkretnych fragmentów całości.

Często mają charakter wstępnego rozpoznania zjawiska.

Nie dają podstaw do tworzenia uogólnionego obrazu całego zjawiska.

Mają swoją rolę np. w studiach przypadku.

Jak naprawdę wygląda edukacja seksualna w Polsce?

Raport
Grupy Edukatorów Seksualnych „Ponton”
Czerwiec 2009 r.

Dane zebrano e-mailowo od osób, które odpowiedziały na apel Grupy Edukatorów Seksualnych „Ponton”.

Udział wzięło **637** osób.

Tylko **376** osób miało kiedykolwiek w życiu zajęcia z przedmiotu.

Ogromna liczba braków danych. Np. na pytanie o możliwość dyskusji nt. wartości odpowiedziało jedynie **96** osób, na pytanie o organizację zajęć **61** osób.

Raport zawiera zestawienia z błędnymi obliczeniami i niewłaściwym sposobem procentowania.

Skupienie uwagi na ekscesach.

Przykład badań niereprezentatywnych – relacja w mediach

6

Nachalna propaganda ideologiczna, przesady i stereotypy, niekompetentne osoby prowadzące zajęcia – taki obraz wyłania się z raportu na temat poziomu edukacji seksualnej w polskich szkołach. Autorami publikacji jest Grupa Edukatorów Seksualnych "Ponton".

Gazeta.pl Wiadomości Lubię to! 93 tys.

[Polska](#) [Polityka](#) [Świat](#) [Nauka](#) [Quiz](#) [Rysunki Raczkowskiego](#) [Policjani](#) [Na żywo](#)

Wstrząsający raport o edukacji seksualnej: Antykoncepcja to dzieło Szatana

AWE, GAZETA.PL 25.06.2009 16:33

AAA

Lekcja przedmiotu przystosowanie do życia w rodzinie (Fot.Tomasz Wiech / AG)

Straszą i obrzydzają

... wyłania się przerażający obraz.

... osoby, które prowadzą zajęcia są niekompetentne

Najbardziej przerażają jednak treści, jakie nauczyciele przekazują uczniom w trakcie zajęć.

Uczniowie żalą się, że na zajęciach brak jakiegokolwiek formy dyskusji.

Wszelkie próby polemiki są ucinane.

Przykład badań niereprezentatywnych – postulaty polityczne

7

**Federacja
na rzecz Kobiet
i Planowania Rodziny**

Ponton

ASTRA

Edukacja seksualna czy Wychowanie do życia w rodzinie? Przepisy prawne i podstawa programowa

Kwestie edukacji seksualnej reguluje w Polsce Ustawa z 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży. Art. 4.1 wprowadza do programów nauczania szkolnego „wiedzę o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji”.

W 2009 r. Grupa Edukatorów Seksualnych Ponton sporządziła raport „Jak naprawdę wygląda edukacja seksualna w polskich szkołach?”, z którego wynika, że spośród osób, które miały jakąś formę edukacji seksualnej w szkole 24,1% uczył katecheta/-ka lub osoba duchowna. Młodzi ludzie skarżyli się, że w ich szkołach WdZ-u uczą osoby nieprzygotowane do prowadzenia tego typu zajęć – nauczyciele/-ki WF-u, polskiego czy biologii. 79,2% przyznało, że podczas zajęć nie było możliwości dyskusji a określone wartości zostały z góry narzucone. W listach od młodzieży znalazły się szokujące przykłady treści przekazywanych przez prowadzących/-e:

W liceum powiedziano nam, że tylko kalendarzyk może zapobiec ciąży, bo prezerwatywa to wymysł szatana.

Wychowanie do życia w rodzinie mieliśmy z 60-letnią panią pedagog, która nam opowiadała np. że jedną z metod antykoncepcji jest położenie się przez dziewczynę w wodzie z octem, która wypłucze i zabije plemniki!

Pani w szkole na lekcji „przygotowanie do życia w rodzinie” kategorycznie odmówiła rozmowy o antykoncepcji i nazwała nas niewychowanymi gówniarami (miałyśmy 15 lat), jak zaproponowałyśmy, żeby porozmawiać o pigułkach.

**Federacja
na rzecz Kobiet
i Planowania Rodziny**

Ponton

ASTRA

Edukacja seksualna czy Wychowanie do życia w rodzinie? Przepisy prawne i podstawa programowa

Kwestie edukacji seksualnej reguluje w Polsce Ustawa z 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży. Art. 4.1 wprowadza świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartościach

W 2009 r. Grupa Edukatorów Seksualnych Ponton sporządziła badanie, że spośród osób, które miały jakąś formę edukacji seksualnej w szkołach WdŻ-u uczą osoby nieprzygotowane do prowadzenia nie było możliwości dyskusji a określone wartości zostały zignorowane przez prowadzących/-e:

WdŻ uczył nauczyciel religii

Ponton 2009

24,1%

IBE 2015

6,1% (gimnazjum)

2,4% (szkoła ponadgimnazjalna)

W liceum powiedziano nam, że tylko kalendarzyk może zapobiec ciąży, bo prezerwatywa to wymysł szatana.

Wychowanie do życia w rodzinie mieliśmy z 60-letnią panią pedagog, która nam opowiadała np. że jedną z metod antykoncepcji jest położenie się przez dziewczynę w wodzie z octem, która wypłucze i zabije plemniki!

Pani w szkole na lekcji „przygotowanie do życia w rodzinie” kategorycznie odmówiła rozmowy o antykoncepcji i nazwała nas niewychowanymi gówniarami (miałymy 15 lat), jak zaproponowaliśmy, żeby porozmawiać o pigułkach.

Przykład badań niereprezentatywnych – deformacja realiów

9

**Federacja
na rzecz Kobiet
i Planowania Rodziny**

Ponton

ASTRA

Edukacja seksualna czy Wychowanie do życia w rodzinie? Przepisy prawne i podstawa programowa

Kwestie edukacji seksualnej reguluje w Polsce Kodeks Sądowy, który dopuszcza do przerywania ciąży. Art. 4.1. Świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa.

W 2009 r. Grupa Edukatorów Seksualnych Ponton przeprowadziła badania, które miały jakąś formę edukacji w szkołach WdŻ-u uczy osoby nieprzygotowane do życia, nie było możliwości dyskusji a określone wartości przez prowadzących/-e:

**Na zajęciach WdŻ uczniowie nie mogli
swobodnie wyrażać swoich myśli i uczuć**

	IBE 2015	
(gimnazjum)	10,2%	Ponton 2009
(szkoła ponadgimnazjalna)	6,3%	79,2%

tego wyniku,
i się, że w ich
podczas zajęć
ekazywanych

W liceum powiedziano nam, że tylko kalendarzyk może zapobiec ciąży, bo prezerwatywa to wymysł szatana.

Wychowanie do życia w rodzinie mieliśmy z 60-letnią panią pedagog, która nam opowiadała np. że jedną z metod antykoncepcji jest położenie się przez dziewczynę w wodzie z octem, która wypłucze i zabije plemniki!

Pani w szkole na lekcji „przygotowanie do życia w rodzinie” kategorycznie odmówiła rozmowy o antykoncepcji i nazwała nas niewychowanymi gówniarami (miałyśmy 15 lat), jak zaproponowałyśmy, żeby porozmawiać o pigułkach.

Badania reprezentatywne

Szymon Czarnik, 2012

Badania uczniów gimnazjów w Krakowie

1116 uczniów 16 gimnazjów z 9 dzielnic Krakowa

Ankieta audytoryjna, dobór losowy 12 szkół, celowy 4 szkół

Szymon Czarnik, 2014

Badania uczniów szkół średnich w Krakowie i Białymstoku

1665 uczniów z 28 szkół średnich

Ankieta audytoryjna, dobór losowy szkół

Instytut Badań Edukacyjnych, 2015

Badania 18-latków (próba ogólnopolska)

1246 osób

Wywiad wspomagany komputerowo, dobór losowy respondentów

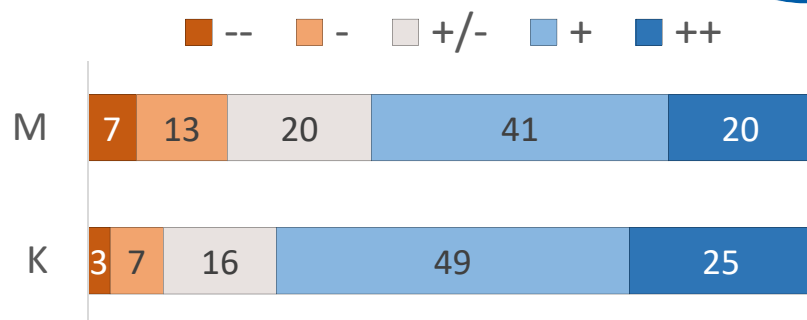

Przydatność wiedzy przekazywanej na WdŻ

To, czego uczy się na zajęciach WdŻ, przyda się w życiu.

Gimnazja: Kraków
(Czarnik 2012)

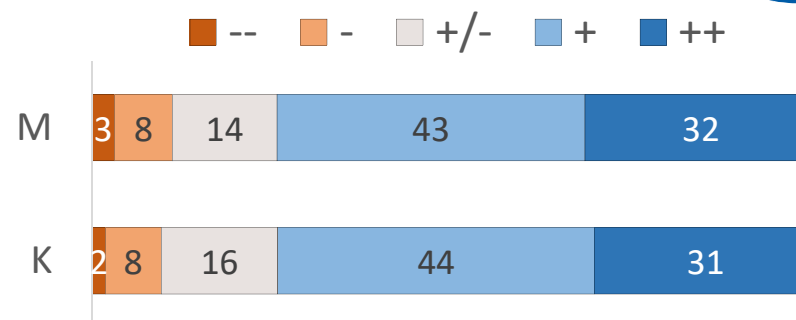
68%

Informacje przekazywane na zajęciach były przydatne.

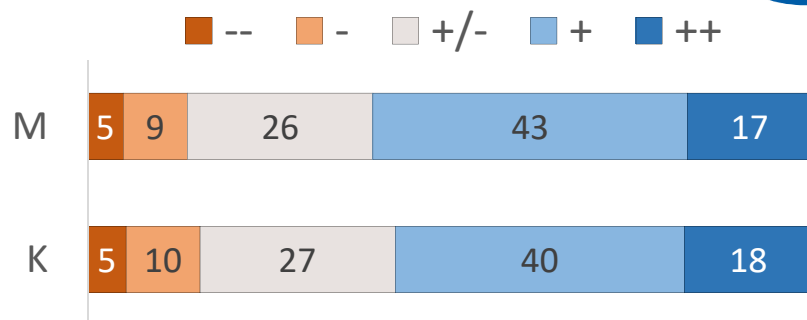
Gimnazja: Polska
(IBE 2015)

74%

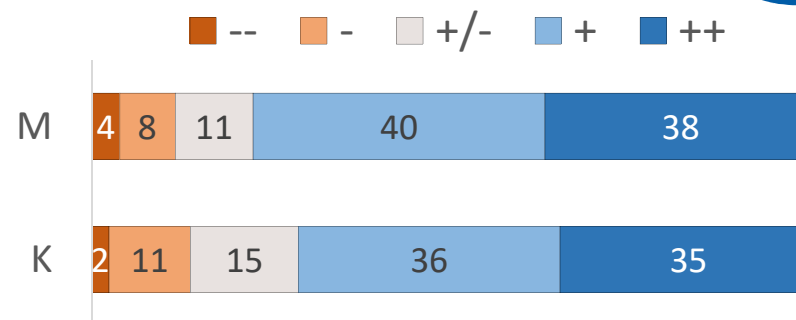
Licea/technika: Kraków i Białystok
(Czarnik 2014)

59%

Ponadgimnazjalne: Polska
(IBE 2015)

75%

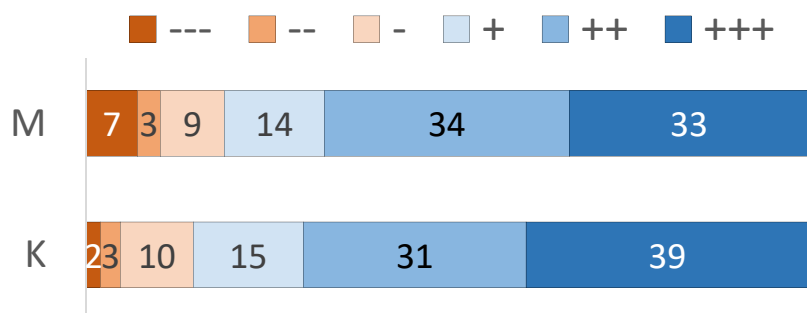

Osoba prowadząca zajęcia ma dużą wiedzę z tej dziedziny.

Gimnazja: Kraków
(Czarnik 2012)

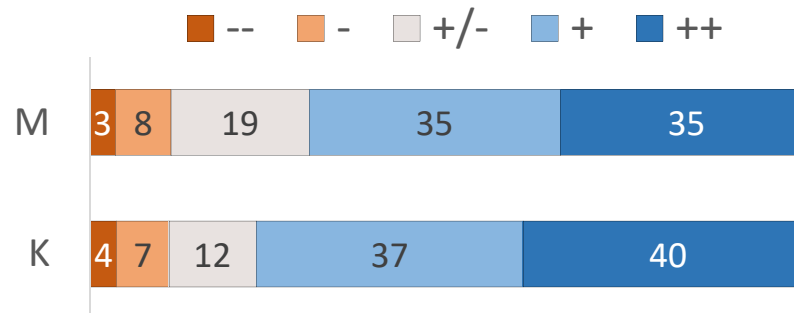
83%

Prowadzący był dobrze przygotowany do zajęć.

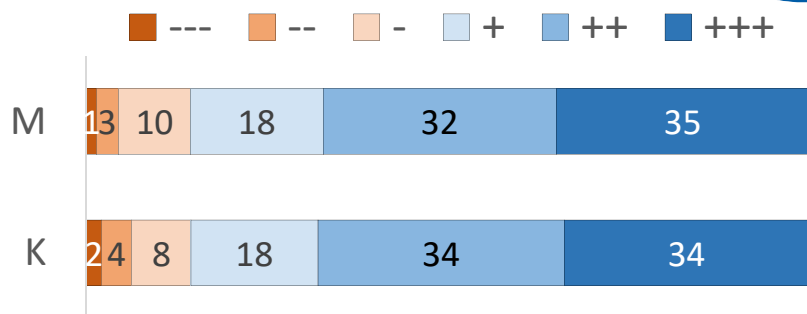
Gimnazja: Polska
(IBE 2015)

73%

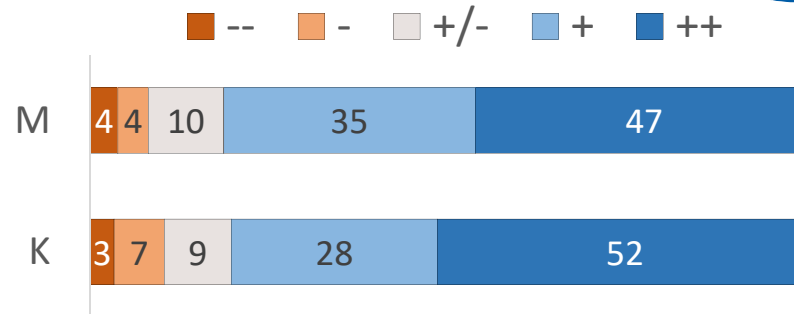
Licea/technika: Kraków i Białystok
(Czarnik 2014)

86%

Ponadgimnazjalne: Polska
(IBE 2015)

81%

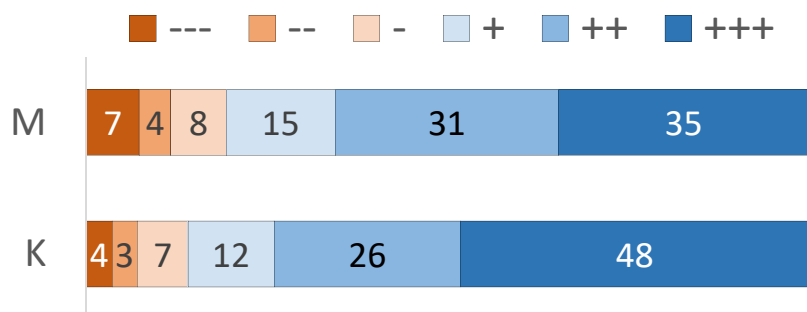

Atmosfera zajęć i odnoszenie się do uczniów

**Osoba prowadząca zajęcia
dobrze odnosi się do uczniów.**

Gimnazja: Kraków
(Czarnik 2012)

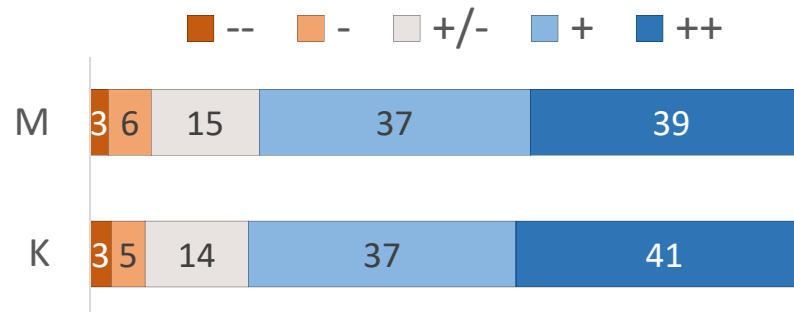
83%

**Na zajęciach panowała
przyjazna atmosfera.**

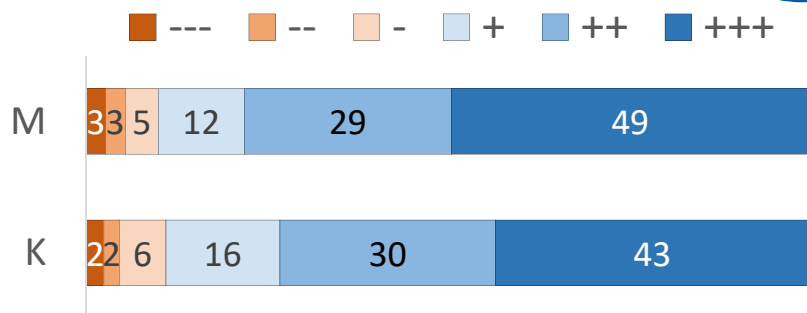
Gimnazja: Polska
(IBE 2015)

77%

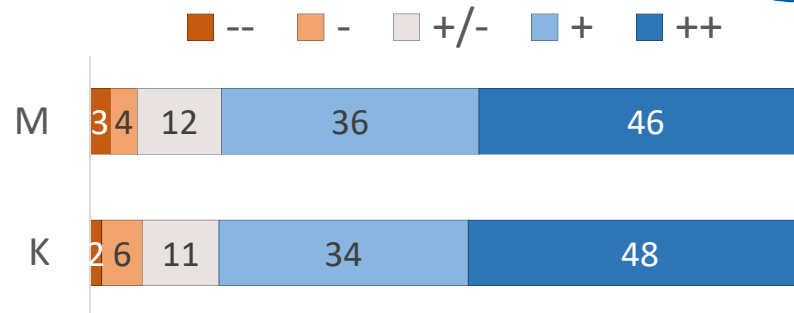
Licea/technika: Kraków i Białystok
(Czarnik 2014)

89%

Ponadgimnazjalne: Polska
(IBE 2015)

82%

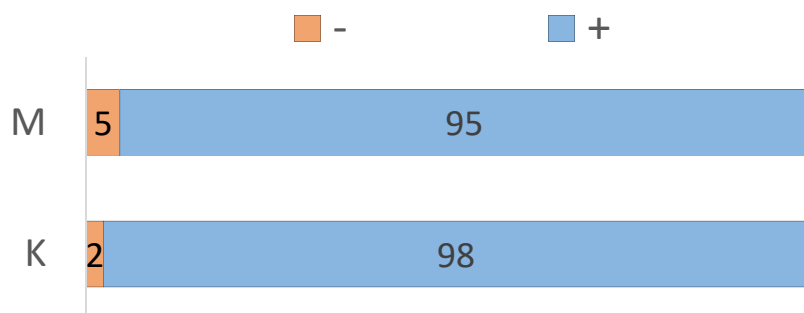

Na zajęciach istnieje możliwość zadawania różnych pytań.

Gimnazja: Kraków
(Czarnik 2012)

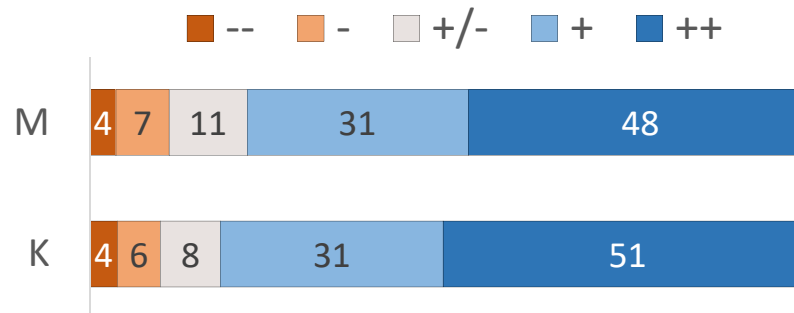
97%

Prowadzący był otwarty na pytania uczniów.

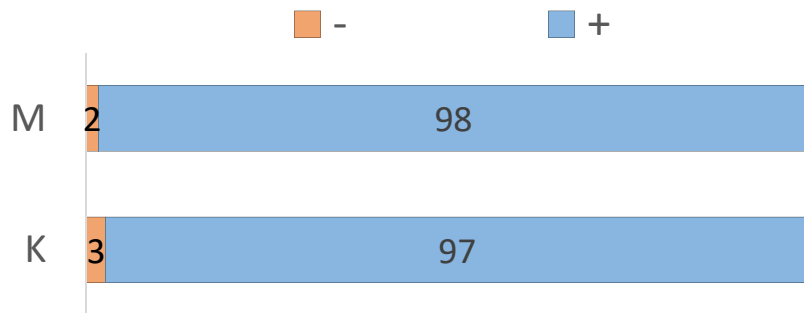
Gimnazja: Polska
(IBE 2015)

80%

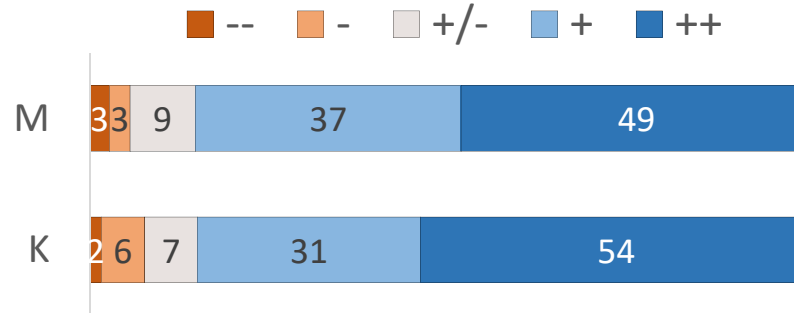
Licea/technika: Kraków i Białystok
(Czarnik 2014)

98%

Ponadgimnazjalne: Polska
(IBE 2015)

85%

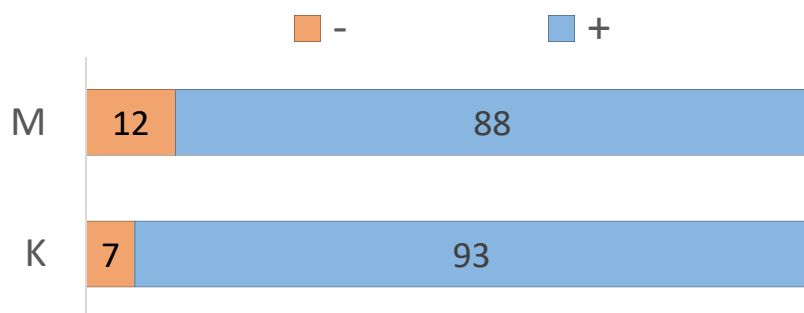

Swoboda przedstawiania różnych punktów widzenia

Na zajęciach istnieje możliwość przedstawiania różnych punktów widzenia.

Gimnazja: Kraków
(Czarnik 2012)

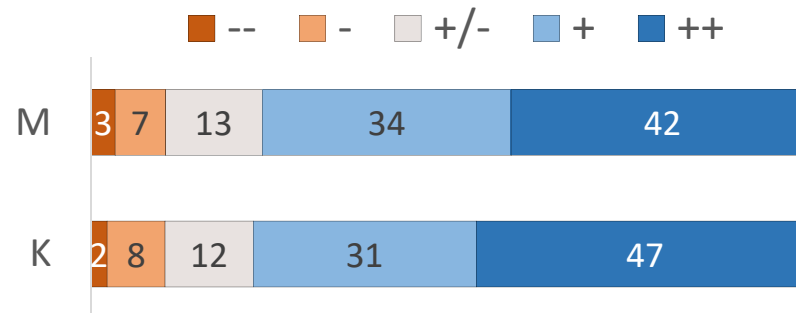
91%

Uczniowie mogli swobodnie wyrażać swoje myśli i odczucia.

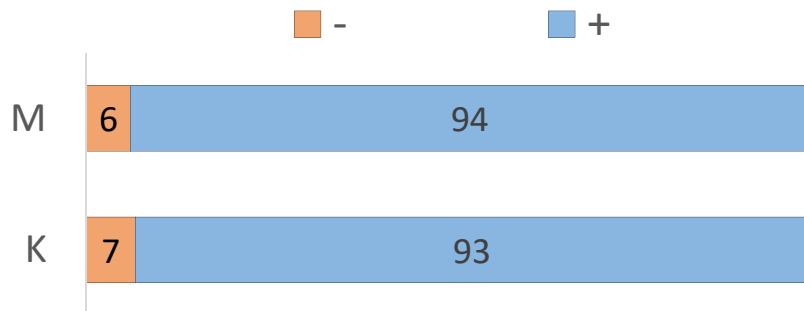
Gimnazja: Polska
(IBE 2015)

77%

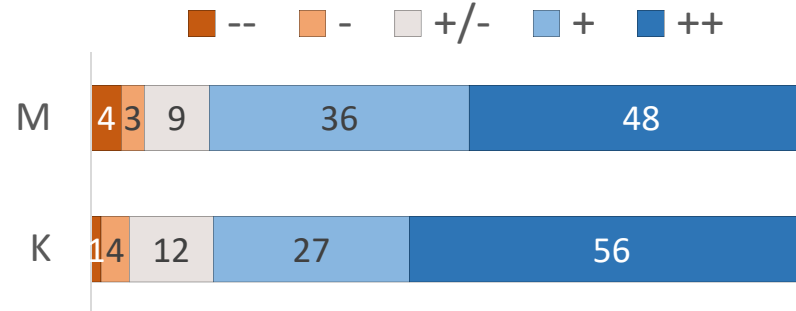
Licea/technika: Kraków i Białystok
(Czarnik 2014)

94%

Ponadgimnazjalne: Polska
(IBE 2015)

83%

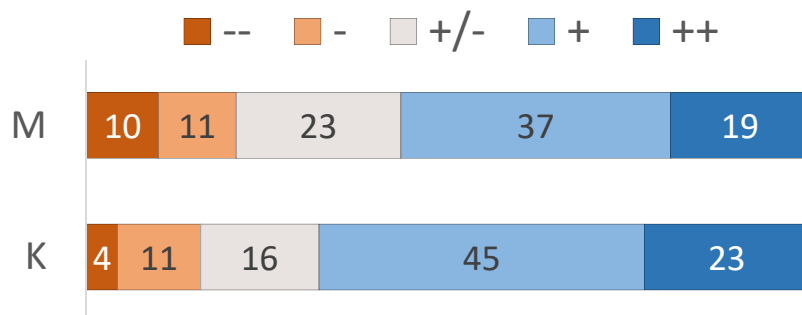
Ogólna ocena zajęć i sposobu ich prowadzenia

17

Podoba mi się sposób prowadzenia zajęć WdZ.

Gimnazja: Kraków
(Czarnik 2012)

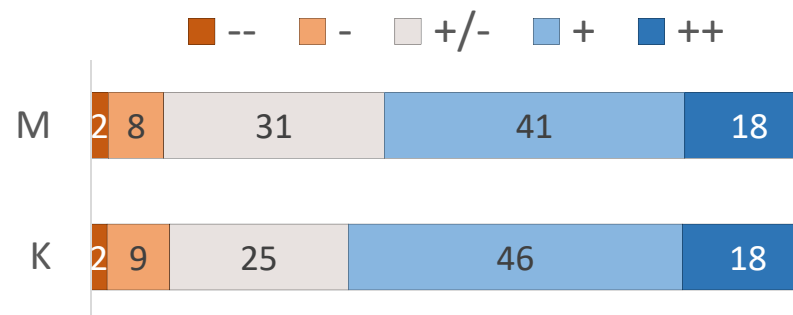
62%

Ogólna ocena zajęć.

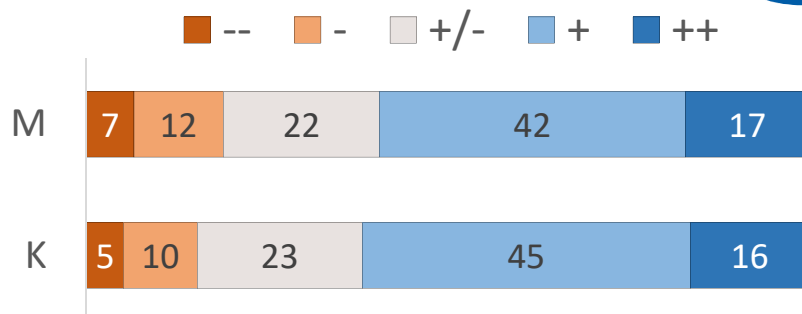
Gimnazja: Polska
(IBE 2015)

62%

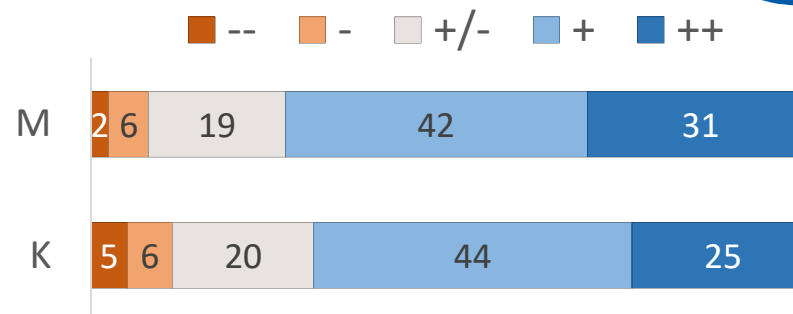
Licea/technika: Kraków i Białystok
(Czarnik 2014)

61%

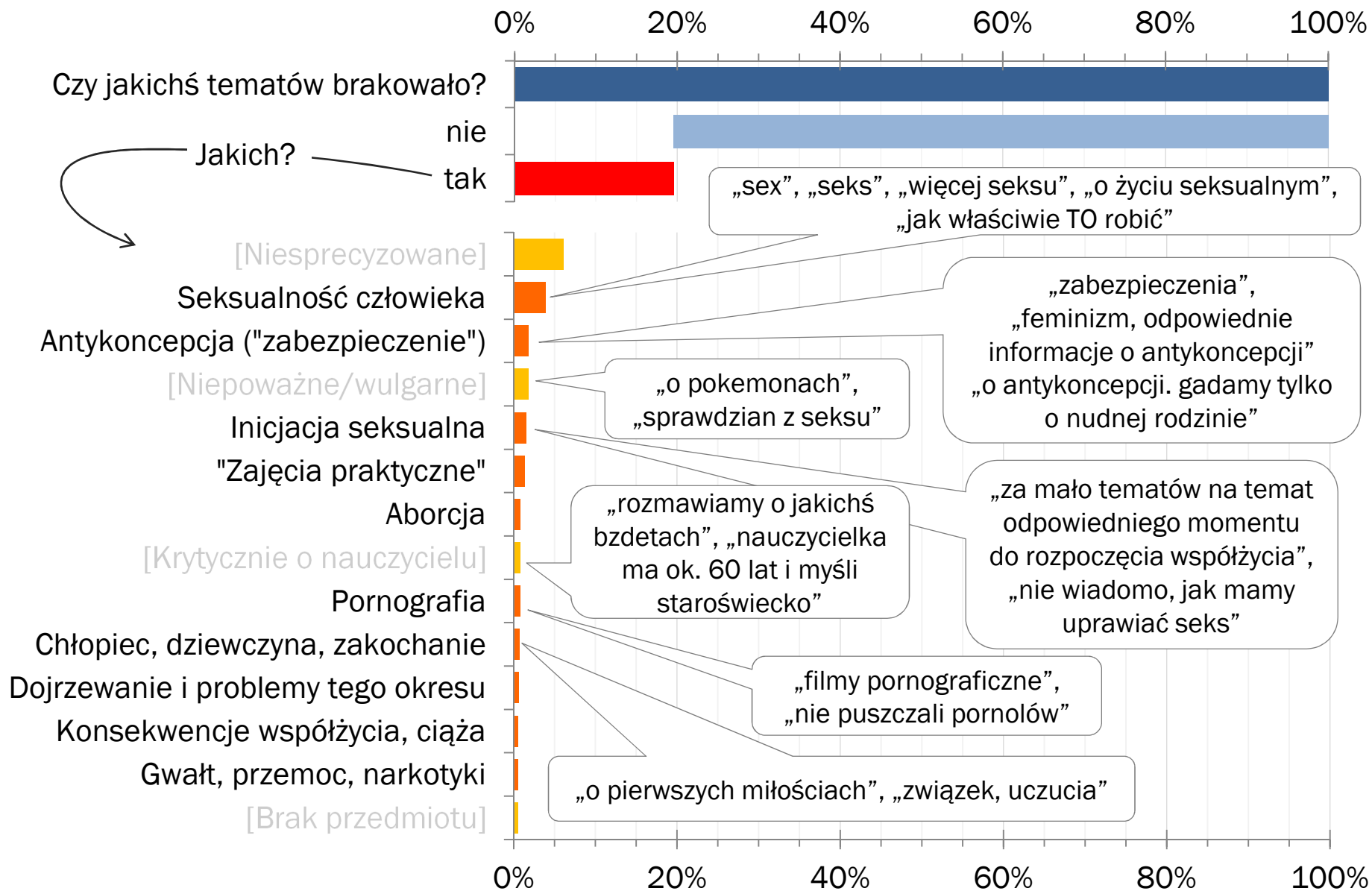
Ponadgimnazjalne: Polska
(IBE 2015)

71%

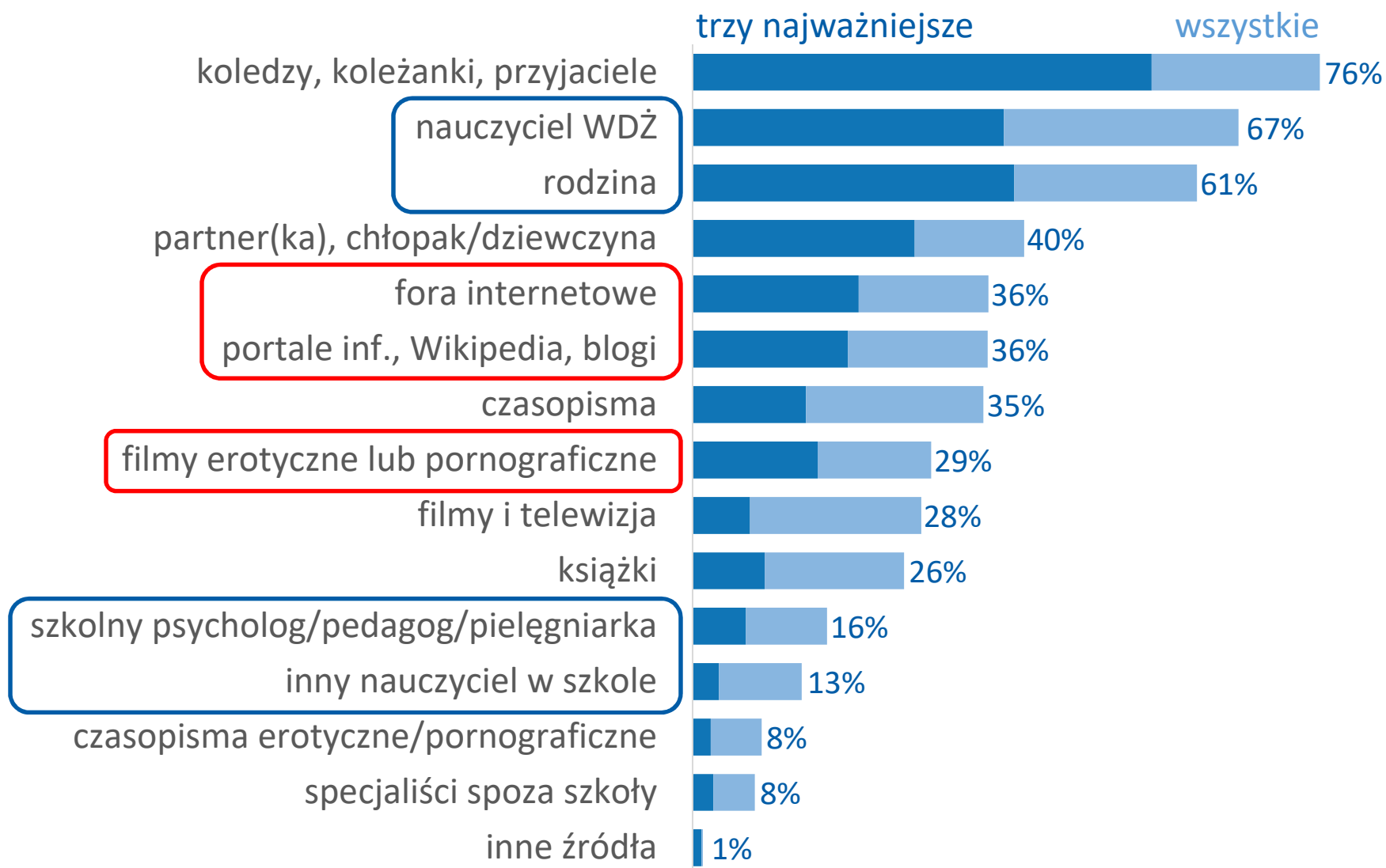
Tematy brakujące (gimnazja, Kraków 2012)

Źródła wiedzy o seksualności 18-latków (IBE 2015)

19

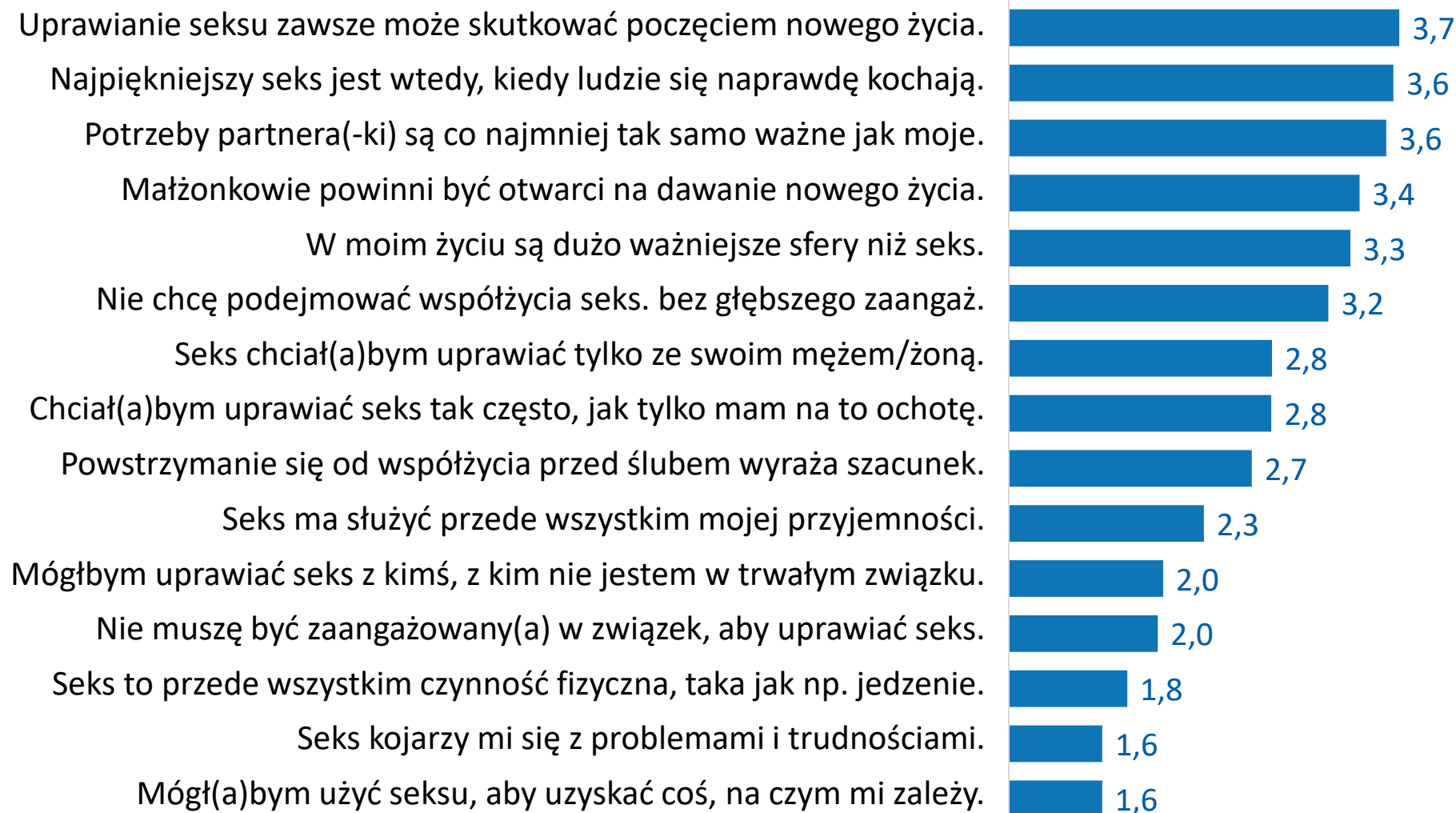

Przekonania 18-latków dotyczące seksualności (IBE 2015)

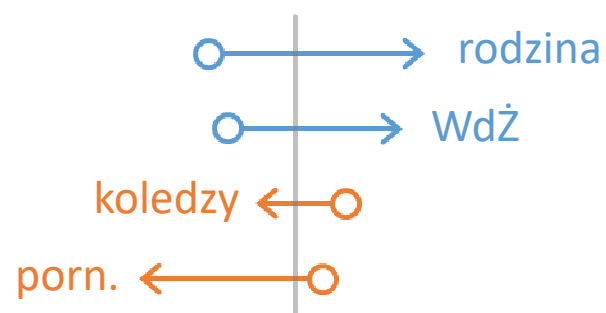
20

Średnie na skali 1-4.

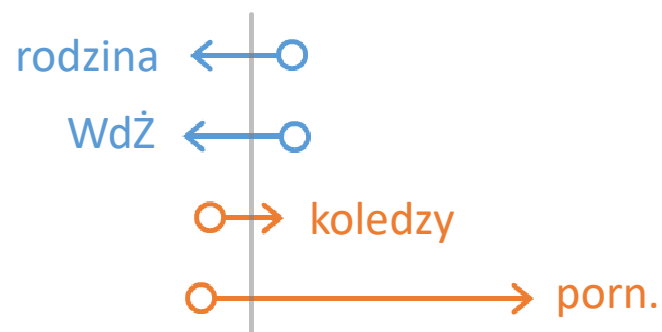

Seks chciał(a)bym uprawiać tylko ze swoim mężem/żoną.

Nie muszę być zaangażowany(-a) w związek, aby uprawiać seks.

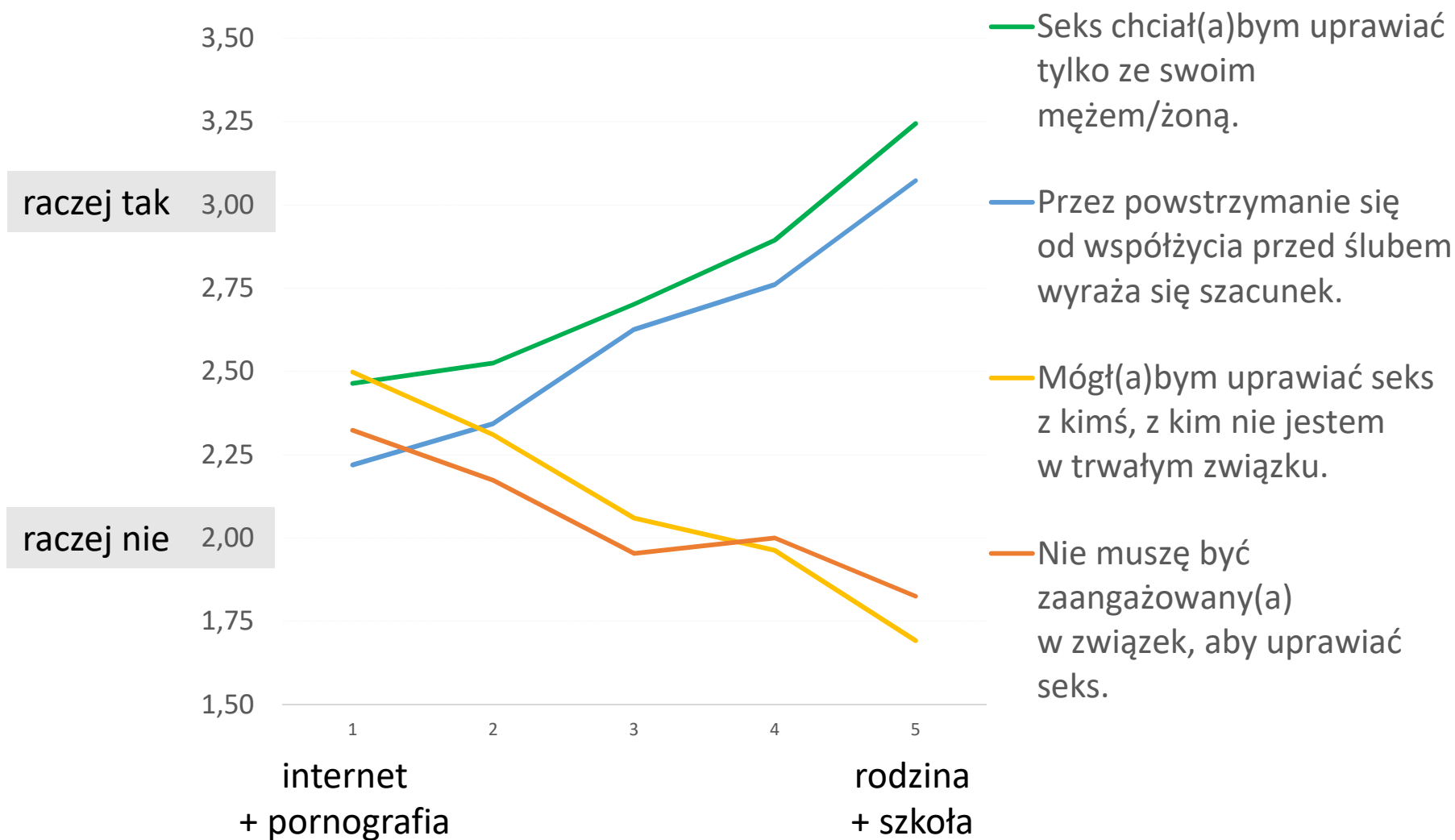
Zgodność z efektem rodziny

	R	N
nauczyciel WDŻ	0,941	400
szkolny psycholog/pedagog/pielęgn.	0,875	69
inny nauczyciel w szkole	0,849	30
inne źródła	0,792	8
książki	0,605	88
czasopisma	0,603	140
specjaliści spoza szkoły	-0,186	24
portale inf., Wikipedia, blogi	-0,383	210
fora internetowe	-0,493	227
partner(-ka), chłopak/dziewczyna	-0,589	298
czasopisma pornograficzne	-0,758	21
koledzy, koleżanki, przyjaciele	-0,831	601
filmy i telewizja	-0,907	70
filmy pornograficzne	-0,910	165

Wpływ internetu a wpływy wychowawcze (IBE 2015)

22

- Obraz przedmiotu WdŻ reprezentatywny dla całego kraju radykalnie odbiega *in plus* od obrazu prezentowanego w mediach na podstawie badań niereprezentatywnych
  - młodzi dobrze oceniają przedmiot i kompetencje prowadzących
  - na zajęciach normą jest możliwość swobodnej dyskusji i prezentowania różnych punktów widzenia
  - młodzi czerpiący wiedzę ze szkoły i od rodziny mają poważniejsze podejście do współżycia seksualnego
- Pytanie: czy w ostatnich 5 latach sytuacja się zmieniła? Odpowiedzi na to pytanie należy szukać poprzez badania na reprezentatywnych próbach, a nie poprzez zbieranie anegdotycznych informacji w sposób pozbawiony jakiegokolwiek rygoru metodologicznego.
- Jakiegokolwiek zmiany w prawie i programach nauczania – jeśli w ogóle mają być wprowadzane – muszą bazować na rzetelnym rozpoznaniu aktualnego stanu faktycznego.